

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๐/๒๕๖๗

วันที่ ๑๔ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { ศาลอาญา ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด) ในคดีอาญาหมายเลขดำ ที่ อ ๓๑๗๗/๒๕๖๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพมงคลสุขโขทัย ๒๕๓๑ ที่ ๑ นางพรนิพา เดชภีรัตน์มงคล ที่ ๒ บริษัท แมททริก จำกัด (มหาชน) ที่ ๓ นางสาวสุทธิดา ลีสวัสดิ์ตระกูล ที่ ๔ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่ ๕ นายมงคล เดชภีรัตน์มงคล ที่ ๖ และนายโกมล วงศ์พรเพ็ญภาพ ที่ ๗ เป็นจำเลยต่อศาลอาญาว่า เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐ โจทก์ตกลงทำสัญญากิจการร่วมค้ากับจำเลยที่ ๑ ใช้ชื่อว่า “กิจการร่วมค้าเทพมงคลสุขโขทัย - โฮมีเดีย” มีวัตถุประสงค์เพื่อรับจ้างเหมาก่อสร้างอาคาร USO Net พร้อมเฟอร์นิเจอร์ และจัดให้มีสัญญาณโทรศัพทเคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ผู้มีอำนาจลงนามพร้อมประทับตราสำคัญ

- ๒ -

ของกิจการร่วมค้า ๓ คน ประกอบด้วย จำเลยที่ ๒ นางสาวอิสรา สุไสรินานนท์ และนายสุทธิพงษ์ วชิรพงศ์ กิจการร่วมค้าดังกล่าวได้รับคัดเลือกให้ทำสัญญาจ้างกับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมค้าโดยเพิ่มจำเลยที่ ๓ เป็นคู่สัญญาฝ่ายที่สามและให้ถือเอาบันทึกข้อตกลงร่วมค้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ต่อมาจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ร่วมกันปลอมสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินในนามกิจการร่วมค้าเทพมงคลสุโขทัย - โฮมี้เดีย จำนวน ๒ ฉบับ เพื่อดำเนินการขอสินเชื่อจากจำเลยที่ ๕ มีจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๖ และที่ ๗ เป็นผู้ค้ำประกันตามสัญญาขายลดตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว การกระทำของจำเลยทั้งเจ็ดเป็นความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๙๑ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๘ จำเลยทั้งเจ็ดให้การปฏิเสธ

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอาญา โจทก์โต้แย้งว่า ศาลอาญามีคำสั่งในวันนัดสืบพยานโจทก์ว่า “... ไม่มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่าตราประทับของกิจการร่วมค้าเทพมงคลสุโขทัย - โฮมี้เดีย เป็นตราประทับปลอมหรือไม่ ... ให้ยกคำร้องของโจทก์ในส่วนนี้” เป็นคำสั่งที่ตัดพยานโจทก์ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานสำคัญในคดีที่จำเป็นต่อการพิสูจน์ข้ออ้างข้อเถียงตามคำฟ้องของโจทก์ แม้ว่าศาลอาญามีได้ระบุว่าคำสั่งตัดพยานเป็นการใช้อำนาจตามบทบัญญัติกฎหมายใด แต่โจทก์เห็นว่าคำสั่งดังกล่าวศาลปรับใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ (๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความคลุมเครือ เป็นการผลการพิสูจน์ความผิดและการแสวงหาพยานหลักฐานทั้งหมดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์เท่านั้น ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาที่ต้องมีสิทธิได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ และการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการพิจารณาคดี ทำให้เกิดความไม่แน่นอนชัดเจนว่าศาลจะหยิบยกบทบัญญัติใดมาใช้บังคับ ไม่ได้รับการประกันความเป็นธรรมจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษ

ทางอาญา เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักนิติธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ อีกทั้งเป็นการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้สิทธิและหน้าที่ของคู่ความในคดีอาญาได้รับการพิจารณาอย่างคู่ความในคดีแพ่ง ทั้งที่สิทธิในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งเป็นการต่อสู้นบนพื้นฐานของเอกชนที่เท่าเทียมกันซึ่งแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ขัดต่อหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ โจทก์ขอให้ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลอาญาเห็นว่า โจทก์โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ซึ่งศาลอาญาจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งของโจทก์ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของโจทก์เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ หรือไม่ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อโจทก์โต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยและเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำความเห็นและจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำความเห็นและจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จัดส่งสำเนาร่างพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๕๗๗ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ

- ๔ -

ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา จัดทำความเห็นสรุปได้ว่า การดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งมีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในวิธีพิจารณาความร่วมกัน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้โดยละเอียดแล้ว ซึ่งการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาต้องใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปเช่นเดียวกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ ว่าวิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการหรือสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญา และการบังคับใช้นั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างและใช้ตามความเหมาะสมแก่กรณี ดังนั้น การบัญญัติให้นำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ เป็นการนำหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความมาใช้เพื่อให้กระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาความอาญาเป็นไปตามพื้นฐานเดียวกัน ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี มิได้กระทบต่อหลักการอันเป็นสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะ

๓. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม จัดทำความเห็นสรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทอนุโลมที่ให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในการพิจารณาคดีอาญา ในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณานั้น และให้นำมาใช้บังคับเพียงเท่าที่จะใช้บังคับได้ สำหรับการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ ๕ พยานหลักฐาน มาใช้บังคับโดยอนุโลม หากศาลในคดีอาญาเห็นว่า พยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบเพียงพอจะรับฟังเป็นข้อยุติแล้ว หรือพยานหลักฐานใดไม่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี หรือไม่มีความจำเป็นต้องนำพยานเข้าสืบ ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ยอมรับพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีได้

- ๕ -

๔. อัยการสูงสุด จัดทำความเห็นสรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นการกำหนดให้ศาลในคดีอาญานำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในการพิจารณาคดีอาญาในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ และเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักพิจารณาความอาญานั้น เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความแตกต่างกัน การดำเนินคดีแพ่งใช้หลักความตกลงของคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริง ผู้ต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ แต่การดำเนินคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบเจ้าพนักงานและศาลจะต้องร่วมกันค้นหาความจริงตามที่มีการกล่าวหา ดังนั้น หากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีหลักการตรวจสอบเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็สามารถนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕

๕. นายกสภานายความ จัดทำความเห็นสรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ มีความหมายชัดเจนว่าจะนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในการพิจารณาคดีอาญาได้เฉพาะในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณานั้นและให้นำมาใช้บังคับเพียงเท่าที่จะใช้บังคับได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำโต้แย้งของโจทก์ ความเห็นและข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า โจทก์ไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ และเห็นว่าคดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติ ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

กฎหมายวิธีพิจารณาความเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความในคดีต่าง ๆ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตั้งแต่การจับกุม การสอบสวน การพิจารณาคดี ในชั้นศาล และการลงโทษ เป็นกฎหมายที่ควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินการกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไป ด้วยความสงบเรียบร้อย สามารถค้นหาความจริงในคดีและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยคุ้มครองสิทธิ ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ และได้รับการพิจารณาคดี อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของคู่ความ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติในภาค ๑ ข้อความเบื้องต้น ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้”

ข้อโต้แย้งของโจทก์ที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติเปิดช่องให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความคลุมเครือ เป็นการปลักภาระการพิสูจน์ความรับผิดชอบและการแสวงหาพยานหลักฐานให้เป็นหน้าที่ของโจทก์เท่านั้น ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เป็นการจำกัดสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการพิจารณาคดี ทำให้เกิดความไม่แน่นอนชัดเจนที่ต้องได้รับหลักประกันความเป็นธรรมจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และไม่เป็นไปตามหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญานำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในคดีอาญาในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติวิธีพิจารณาข้อใดไว้โดยเฉพาะเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายแก่คดีอาญาได้ การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้เป็นไปตามหลักการตรากฎหมายทั่วไป ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อให้หลักการดำเนินคดีอาญาและการดำเนินคดีแพ่งเป็นไปตามพื้นฐานเดียวกัน เท่าที่ไม่ขัดต่อความมุ่งหมายของการดำเนินคดีในแต่ละประเภท และเพื่อหลีกเลี่ยงการบัญญัติกฎหมายซ้ำ การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามหลักการตรวจสอบเป็นหน้าที่ขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายตั้งแต่เจ้าพนักงานและศาลในการร่วมกันค้นหาความจริงตามที่มีการกล่าวหา ศาลเป็นทั้งผู้ค้นหาความจริงตามทวิสัยและวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีด้วย ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาจึงตกอยู่กับโจทก์เป็นหลัก และมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร ส่วนการดำเนินคดีแพ่งเป็นไปตามหลักความตกลง หากคู่ความตกลงกันไม่ได้ในการนำสืบพยานหลักฐาน คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น คู่ความสามารถตกลงกันได้และศาลทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้ขาดตัดสินคดีให้เป็นไปตามที่คู่ความนำเสนอและเป็นไปตามที่คู่ความยังไม่ยอมรับข้อเท็จจริงกันเท่านั้น การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่งใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น คู่ความฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลเชื่อว่าพยานหลักฐานที่ตนนำสืบสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียง

- ๘ -

ของตนมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลต้องตรวจพยานหลักฐาน เพื่อวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักไปในทางฝ่ายใดแต่ไม่ถึงกับปราศจากข้อสงสัย ศาลก็ชี้ขาด ให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้ชนะคดีได้ ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีพื้นฐานแนวความคิด ที่แตกต่างไปจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอยู่บ้าง แต่มีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้วิธีพิจารณาความร่วมกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้โดยละเอียดแล้ว ดังนั้น ในกรณีที่ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเรื่องใดไว้เป็นการเฉพาะ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕ จึงบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นพื้นฐาน ของกฎหมายวิธีพิจารณาความทั่วไปที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการอันเป็นสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะ เป็นกลไกการใช้ กฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติหรือหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดไว้ การใช้บังคับมาตราดังกล่าวต้องคำนึงถึงความแตกต่างตามที่เหมาะสมในแต่ละกรณี ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ตีความโดยเคร่งครัด อีกทั้งการใช้ดุลพินิจของศาลในการบังคับใช้กฎหมาย ย่อมเป็นไปตามที่บทบัญญัติดังกล่าวได้วางกรอบไว้แล้วตามหลักกฎหมายพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา ไม่อาจเป็นไปตามอำเภอใจจนถึงขนาดที่จะไปกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิหรือเสรีภาพ ของประชาชน เนื่องจากผู้บังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ หลักนิติธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพิจารณา พิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ทั้งนี้ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๘๘ บัญญัติไว้

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่มีความชัดเจนแน่นอน ไม่ก่อให้เกิดความคลุมเครือว่ากรณีใดศาลจะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ระหว่างพิจารณาคดี คู่ความมีสิทธิโต้แย้ง แสดงพยานหลักฐานสนับสนุนคำคู่ความของตนได้อย่างเต็มที่ตามหลักสิทธิป้องกันตนเองหรือหลักการ

- ๙ -

ฟังความสองฝ่าย อันเป็นการประกันความเป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาคดี ไม่เป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้ว เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนที่รัฐต้องจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเพียงเท่าที่พอเหมาะพอควร ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และบทบัญญัติดังกล่าวนำมาบังคับใช้กับคู่ความในคดีเดียวกัน บุคคลยังคงเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ ไม่ใช่เป็นการกำหนดให้สิทธิหน้าที่ของประชาชนที่สมควรได้รับการพิจารณาอย่างคดีอาญามีสิทธิเทียบเท่าคดีแพ่ง อันจะขัดต่อหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

(คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๘)

4 81.

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

9/พพ 11/11พ-✓

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายจิรนิติ หะวานนท์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนภดล เทพพิทักษ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม รัฐอมฤต)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุเมธ รอยกุลเจริญ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ